

**Силабус курсу “Історія господарських занять і матеріальної культури українців”
2019–2020 навчального року**

Назва курсу	Історія господарських занять і матеріальної культури українців
Адреса викладання курсу	Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Історичний факультет, кафедра етнології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	03 гуманітарні науки; 032 історія та археологія
Викладачі курсу	Глушко Михайло Степанович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри етнології
Контактна інформація викладачів	m.s.hlushko@gmail.com
Консультації по курсу відбуваються	щосереди, 15:00–17:50 год. (Університетська, 1, ауд. 322)
Сторінка курсу	
Інформація про курс	Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання, обов’язкові для того, щоб самостійно займатися науковими дослідженнями . Тому у курсі представлено як огляд концепцій генезису і розвитку культурних явищ , так і процесів та інструментів, які потрібні для їх самостійного студіювання .
Коротка анотація курсу	Дисципліна “Історія господарських занять і матеріальної культури українців” є завершальною вибірковою дисципліною зі спеціальності 032 історія та археологія для освітньої програми «історія та археологія», яка викладається в IV семестрі в обсязі трьох кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі курсу	Метою вивчення нормативної/вибіркової дисципліни “Історія господарських занять і матеріальної культури українців” є ознайомлення аспірантів із шляхами становлення і розвитку різних ділянок традиційної культури та побуту українців (основних і допоміжних видів господарської діяльності, народного транспорту, житла, одягу, їжі) для оволодіння сучасними підходами та інструментами самостійного їх дослідження.
Література для вивчення дисципліни	Основна література: 1. Глушко М. Історія народної культури українців: Навч. посібник. – Вид. 2, доп. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. – 414 с. 2. Етнографія України / За ред. С. А. Макарчука. – Львів: Світ, 2004. – 518 с. Додаткова література: 1. Глушко М. Генезис тваринного запрягу в Україні (Культурно-історична проблема). – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 2. Глушко М. Гужовий полозний транспорт населення України доби

	<p>енеоліту: реконструкція ходової частини і кузова // Вісник Інституту археології. – Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – Вип. 2. – С. 55–73.</p> <p>3. Глушко М. Методика реконструкції об'єктів культури населення України доісторичного періоду (досвід етнологів) // Археологічні дослідження Львівського університету. Львів, – 2006. – Вип. 9. – С. 193-210.</p> <p>4. Глушко М. Артефакт воза з Тустані та його значення для реконструкції ходу колісного транспорту княжої доби // Фортеця: збірник заповідника “Тустань”: на пошану Михайла Рожка. – Львів: Камула, 2009. – Кн. 1. – С. 358–365.</p> <p>5. Артюх Л. Ф. Їжа та харчування Київської Русі // Етнографія Києва і Київщини: традиції й сучасність. – К.: Наук. думка, 1986. – С. 65–83.</p> <p>6. Археология Украинской ССР: У 3 т. – К.: Наук. думка, 1985. – Т. 1; 1986. – Т. 2, 3.</p> <p>7. Древнее жилище народов Восточной Европы. – Москва: Наука, 1975.</p> <p>8. Краснов Ю. А. Древние и средневековые пахотные орудия Восточной Европы. – Москва: Наука, 1987.</p> <p>9. Раппопорт П. А. Древнерусское жилище. – Ленинград: Наука, 1975.</p> <p>10. Свод этнографических понятий и терминов. – Москва: Наука, 1989. – Вып. 3: Материальная культура.</p> <p>11. Славянские древности: Этнолингвистический словарь. – Москва: Международные отношения, 1995. – Т. 1; 1999. – Т. 2; 2004. – Т. 3; 2009. – Т. 4; 2012. – Т. 5.</p>
Тривалість курсу	90 год.
Обсяг курсу	48 годин аудиторних занять. З них 32 години лекцій, 16 годин практичних занять та 42 години самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу аспірант буде:</p> <p>– Знати основні чинники, які впливали на еволюцію народної культури, найважливіші винаходи автохтонів України у господарській діяльності та матеріальній культурі, їхнє місце і значення у загальноєвропейській традиційній культурі, основні віхи покращення щоденного життя та їх вплив на духовні скарби народу. Зміст понять: привласнювальне господарство, відтворювальне господарство, культурогенез, походження, джерела, заняття, ремесло, домашні промисли, матеріальна культура.</p> <p>– Вміти критично опрацьовувати рекомендовані джерела та літературу, фактологічний матеріал; визначати та аналізувати розвиток традиційно-побутової культури, виявляти архаїзми і пережитки у сфері культури сучасного українського народу.</p>
Ключові слова	Привласнювальне господарство, відтворювальне господарство, культурогенез, походження, джерела, заняття, ремесло, домашні промисли, матеріальна культура.
Формат курсу	Очний
	Проведення лекцій і практичних робіт та консультації для кращого розуміння тем
Теми	<ul style="list-style-type: none"> • Теоретичні засади реконструкції явищ традиційної культури. • Привласнювальне господарство – прототип відтворювального. • Орне землеробство в Україні (виникнення та етапи розвитку).

	<ul style="list-style-type: none"> • Доместикація тварин. Генезис і розвиток тваринного запрягу в Україні. • З історії гужового сухопутного транспорту українців. • Народне житло українців (походження, джерела, етапи розвитку). • Народний одяг українців (загальні аспекти виникнення і розвитку). • Історія народного харчування українців.
Підсумковий контроль, форма	іспит у кінці семестру, комбінований (письмовий, тестовий)
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з археології, історії, етнології , достатніх для сприйняття категоріального апарату етнології, розуміння джерел писемних та археологічних
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентація, лекції, навчальні проекти, творча наукова робота
Необхідне обладнання	Із урахуванням особливостей навчальної дисципліни, необхідний проектор, комп'ютер та лазерна указка
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні: 20% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 20% • контрольний замір (модуль) у формі тестів: 20% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 20% • самостійна творча робота: 10 % семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 10 % • іспит: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів – 50% <p>Підсумкова максимальна кількість балів – 100%</p> <p>Письмові роботи: Очікується, що аспіранти виконають домашню творчу роботу із заздалегідь обраної теми. Академічна доброчесність: Очікується, що роботи аспірантів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших дослідників становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності у творчій роботі аспіранта є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі аспіранти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Література. Уся література, яку аспіранти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Аспіранти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність аспірантів під час практичного заняття;</p>

	<p>недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до заліку чи екзамену.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історична етнологія – субдисципліна етнології. 2. Культурно-генетичний напрям історичної етнології. 3. Теорія трьох стадій розвитку суспільства. 4. Погляди еволюціоністів на розвиток суспільства. 5. Початки формування основ історичної етнології в Україні. 6. Мисливство – найдавніше заняття. Головні риси первісного полювання. 7. Архаїчні й новітні засоби традиційного мисливства українців. 8. З історії розвитку традиційного рибальства. 9. Пережитки первісного рибальства у традиційній культурі українців XIX – початку XX ст. 10. Давні й новітні види водного транспорту українських риболовів. 11. Мотичне землеробство – прототип орного. 12. Наукові концепції походження орного землеробства в Україні. 13. Типи рала та етапи його розвитку. 14. Типи сохи та наукові версії її походження. 15. Наукові концепції походження плуга як орного знаряддя праці. 16. Способи та історія доместикації диких тварин. 17. Україна – батьківщина доместикації коня. 18. Еволюція первісного скотарства. 19. Типи і характер раннього скотарства в Україні. 20. Традиційне скотарство українців у добу пізнього середньовіччя – на початку XX ст. 21. Історичні етапи розвитку традиційних ремесел і домашніх промислів (загальна характеристика). 22. Історія розвитку ковальства в Україні. 23. Видова структура деревообробних ремесел, їх походження та розвиток. 24. Походження і розвиток запрягу коня. 25. Типи ярма – історичні свідки використання м'язової сили вола. 26. Джерела, походження і розвиток кінної упряжі. 27. Походження традиційного спорядження верхового коня в українців. 28. Волокуші-сани – первісний гужовий полозковий транспорт. 29. Типи санного транспорту українців та їх походження. 30. Наукові версії походження колісного транспорту, загальна характеристика первісних його моделей. 31. Колісні транспортні засоби в Україні епохи енеоліту – княжої доби. 32. Колісний транспорт українців пізнього середньовіччя – XX ст. 33. Тимчасове житло – важлива риса привласнювального господарства. Типи тимчасового житла українців. 34. Виникнення і розвиток стаціонарного однокамерного житла. 35. Походження двокамерного житла. Горизонтальний і вертикальний розвиток сільського житла українців. 36. Система опалення – важливий чинник та історичний свідок

	<p>розвитку житла.</p> <p>37. Походження головних продуктів харчування рослинного походження.</p> <p>38. Давні способи обробки харчових продуктів рослинного і тваринного походження.</p> <p>39. “Каша – мати наша”: ремінісценції давніх історичних епох у традиційній культурі українців.</p> <p>40. З історії споживання прісного і вчиненого хліба в Україні.</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.